

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

A hadtáp törzsfőnök, hadtáp hadműveleti osztályok helye, szerepe a magasabbegység és a seregtest hadtáp tervező-szervező tevékenységében.

A hadtáp szolgálati ágak koordinálása, együttműködés az adott katonai szervezet fegyvernemi és szakági vezető szerveivel

Etelekes János ezredes

Korunkban társadalmi szinten a tudományos-technikai forradalom, a haderőkben pedig a hadügy forradalma jelenleg eljutott arra a pontra, hogy a legkorszerűbb termelő eszközök, illetve – katonai vonatkozásban – a legkorszerűbb haditechnika, hatékony felhasználása a hagyományosnak mondható vezetési módszerek eddig elképzelhetetlen változásait követelik meg. E felismerés jegyében született meg a hadügy forradalmának harmadik szakasza, a katonai vezetés eszközeinek és módszereinek forradalmi változtatása.

Nyilvánvaló, hogy a tömegpusztító fegyverek és az ún. „egy lövés, egy találat” pontosságú hordozó eszközeik rendszerbe állítása nem képzelhető el olyan vezetési (irányítási) rendszer nélkül, amely ezeket az eszközöket a legrövidebb idő alatt, a lehető legnagyobb pontossággal és az ellenség ellentévékenységétől maximálisan függetlenül oda juttatja el, ahová azt a legfelsőbb politikai és katonai vezetés el akarja juttatni. Ennek az általános katonai-vezetési célkitűzésnek a biztosítás és a kiszolgálás szféráiban is megvannak a maguk újszerű vetületei. Vegyünk egy példát: ma már az anyagi eszközök szállítása, éppen az előzőekben mondott általános célok érdekében, elképzelhetetlen az ún. „közlekedés forradalmá”-nak vívímányai nélkül. Ezek pedig közismerten azokat az eszközöket és módszereket ölelik fel, amelyek lehetővé teszik, hogy a közlekedés – és annak terméke: a szállítás – valamennyi ágazatán egységes technológia érvényesüljön a szállítandó tehkek mozgatásában.

Anélkül, hogy a részletekbe belemennénk, ismeretes, hogy ezt az egységes technológiát a haderőkben, az ún. „katonai anyagmozgatás” eszközei és módszerei: az egységakomány képzés, a rakodólapok és tartozékaik, továbbá a konténerezáció stb. teszik lehetővé.

E rövid kitérő után kíséreljük meg a katonai vezetés forradalmának ismérveit a hadtápvezetésre vonatkoztatni. A hadtápvezetés egyszerűen megfogalmazható célja általában az, hogy a rendelkezésünkre álló erők és eszközök lehető

leghatékonyabb felhasználásával az ellátás forrásaitól a szükséges anyagi eszközöket időben juttassuk el a felhasználókig, illetve teremtsük meg azokat a feltételeket, hogy a sérült személyek időben megkapják a sérülésük jellegének megfelelő segélynyújtást. Ezen alapvető hadtápvezetési célok mellett természetesen egyéb feladatokat is meg kell szervezni. Ha ezt az általános célt állandó harcckészültség időszakára vetítjük, akkor – ebben az időszakban – alapvetően két olyan feladat merül fel, amelyekkel az előbbieket szolgáljuk:

a) felkészítés a csapatok hadtápbiztosítására a harc-, hadművelet körülményei között. Ez egyfelől a csapatok harcckészültsége-mozgósítása hadtápbiztosításának, illetve a hadtáp harcckészültségének és mozgósításának előkészítését; másfelől a képzési feladatokat öleli fel;

b) miután szocialista rendszerünk ma már lehetővé teszi, hogy a katonaköteles fiatal bizonyos megszokott életszínvonallal vonuljon be, békében jelentős erőfeszítéseket igényel a hadtápszolgálattól az a feladat is, hogy – a maga hatáskörében – nap, mint nap növelje a személyi állomány szolgálati-, munka- és életkörülményeit is.

Úgy ítéltető, hogy ez a feladat súlyos ellentmondást rejt magában. Ugyanis, amíg egyfelől a katona részére egyre magasabb, jogos igényt kell kielégíteni, másfelől ennek a jogos, társadalmilag ma már megalapozott igénynek a kielégítése a hadtápszolgálattól egyre nagyobb erőfeszítéseket követel meg, mert ezen igények kielégítése alapvetően változatlan állománnyal valósul meg. Ha tehát nem akarjuk, hogy a hadtápkatona – legyen az tiszt, vagy sorállományú személy – lehetetlen feladat elé álljon, akkor módszercinken kell változtatni. Ilyen módszereket már eddig is alkalmaztunk, gondoljunk csak például a büférendszerű vacsoráztatásra, a tisztításra váró ruházati anyagok „házhozszállítására” stb.

E néhány gondolat után vizsgáljuk meg, hogy az előzőekben nagy általánosságokban megfogalmazott hadtápvezetési feladatokból mi járul a hadtáp törzsekre. Szokássá vált Néphadseregünkben, a mindennapi szóhasználatban, a hadtáptörzs fogalmát tágabb és szűkebb értelemben használni:

– tágabb értelemben a parancsnok hadtáphelyettesének közvetlenül alárendelt teljes szakvezetési apparátust – tehát a szolgálati ág főnököket is – beleértik a hadtáptörzs fogalmába. Ez részben abból ered, hogy megszoktuk például a rakéta-tüzérfőnök apparátusát tüzértörzsnek, a műszaki főnökét műszaki törzsnek stb. nevezni, akkor a hadtápfőnök apparátusa miért ne lenne hadtáptörzs? Belejátszik ebbe az értelmezésbe az is, hogy az első komolyabb, csakugyan a törzs funkciójának betöltésére képes koordináló és minden szolgálati ág munkájában közös vonásokat összefogó apparátussal először a seregtest parancsnokságokban találkozunk. Egységnél és magasabbegységnél a szolgálati ág vezetői és főnökök – ha feszített munka folyik – gyakran kapnak olyan átfogó feladatokat, mint például egy hadtáptétekezés megszerkesztése, szállítási tervfeladat kidolgozása stb., amelyek csakugyan a hadtáptörzshöz tartoznának, ha az adott tagozatban lenne ilyen.

– szűkebb értelemben a hadtáptörzsfőnök szervezetszerű beosztottai (alapvetően a hadtáp hadműveleti osztály vagy alosztály), továbbá azok a személyek tartoznak a hadtáptörzs fogalomkörébe, akiket egy-egy hosszabb-rövidebb időszakra a hadtáptörzsfőnök részére rendelkezésre bocsátanak. Mi az előadásban a hadtáptörzs fogalmát ebben a szűkebb felfogásban értelmezzük. Mindenek-

előtt foglalkozunk a hadtáptörzsfőnök státuszával. Magának az összefegyver-nemi törzsfőnöknek a jog- és hatáskörét a Harcászati Szabályzat, illetve a Törzsszolgálati Utasítás szabályozza. Ezeket a határozványokat nekünk értelemsze-rűen a hadtáptörzsfőnök figurájára kell vonatkoztatni.

A *hadtáptörzsfőnök* – nem érintve a parancsnokhelyettesi jogkört – a pa-rancsnok hadtáphelyettesének első helyettese. A parancsnok hadtáphelyettesé-nek nevében joga van intézkedéseket kiadni a hadtáp szolgálati ágak szakkö-zegei, továbbá a megerősítő, a saját és az alárendelt hadtáperők részére a had-táp (biztosítás) megszervezése, az üzemanyag, az ételmezei- és a ruházati anyag-ellátás, az anyagi eszközök utanszállítása (a rakéatechnikai anyagok kivételé-vel), az egészségügyi biztosítás és más – a hadtápra háruló – feladatok kérdé-seiben. Minden általa kiadott intézkedést az első adandó alkalommal köteles jelenteni a parancsnok hadtáphelyettesének. E rendkívül tömören megfogalma-zott jogkör – mielőtt a vele járó köteleességekre térnénk – némi magyarázatra szorul. A parancsnok hadtáphelyettese vezetésrendszerint – nem a hadtáp-vezetési alrendszerhez, hanem a parancsnoki vezetési alrendszerhez – vagy aho-gyan röviden mondani szoktuk: a parancsnoki vezetéshez – tartozik. Ezért van-nak olyan kérdések, amelyekben a hadtáptörzsfőnök nem helyettesítheti a pa-rancsnok hadtáphelyettesét, vagyis az adott katonai szervezetben a parancsnok hadtáphelyettesének az a jogkörét, miszerint ő a teljes személyi állomány szol-gálati előljárója, a hadtáptörzsfőnök nem származtathatja át magára. Csakis azok-ban a kérdésekben helyettesíti a hadtápfőnököt, amelyeket a HTP/3. Csapat-hadtáp Utasítás 32. pontja, illetve seregtesteknél a Szervi Határozványok (Mun-kaköri leírások) rögzítenek a parancsnok hadtáphelyettesének feladataiként.

Ez a jogi aspektus. A gyakorlatban viszont egy rátermett hadtáptörzsfőnö-köt az adott katonai szervezet valamennyi vezető szerve – beleértve a parancs-nokhelyetteseket is – partnerként tekint. Például az összefegyver-nemi törzs fő-nöke hadműveleti, kiképzési, harcászati mozgósítási és más kérdésekben rend-szerint a hadtáptörzsfőnökkel tárgyal. Ugyanakkor – bár a hadtápvezetési pont élén a parancsnok hadtáphelyettese áll (HTP/3. Csapat-hadtáp Utasítás 46. pont) – a rátermett hadtáptörzsfőnöknek a hadtápvezetési pont munkarendjére, tele-pítésére és áttelepítésére vonatkozó logikus tervét – a parancsnok hadtáphelyet-tesének távollétében, de az ő elhatározásának szellemében – minden ott tele-pült szerv – legyen az parancsnokhelyettes vagy bárki más – ellenvetés nélkül elfogadja. Ezt az elismerést azonban ki kell érdemelni. A törzsszolgálati utasít-ás rögzíti, hogy egyedül az összefegyver-nemi törzs főnökének van joga a parancs-nok nevében intézkedni. Eszerint a parancsnok hadtáphelyettese rendszerint a sa-ját nevében intézkedik a részére meghatározott kérdésekben. Harcban, hadmű-veletben, illetve más rendkívüli esetekben viszont a parancsnoknak joga van hadtáphelyettesére rábízni olyan feladatokat is, amelyeket a szabályzatok nem az ő részére adresszálnak, de profil tekintetében tulajdonképpen, rossz kifeje-zéssel az ún. „hátsó ügyek”-hez tartoznak. A parancsnok ugyanis akkor lehet nyugodt „elől”, ha „hátsó” egy teljesen megbízható embere intézi – ha kell az ő nevében – az ügyeket. Ezzel nem szeretnénk csorbítani a „fegyverzeti- és tech-nikai helyettes” hatáskörét és szükségességét.

Vegyünk egy példát. A hátsószékvédelmi parancsnokságnál volt olyan idő-szak, amikor az új kiképzési rendszerű műszaki alakulatok alkalmazásának kér-dései – szervei határozvány szerint – a parancsnok hadtáphelyettesének hatás-

körében tartoznak. Erre a feladatra rendelkezett is néhány szaktiszttel. Ezekben a kérdésekben azonban a hadtáptörzsfőnök az illetékes tisztekkel szemben nem léphetett fel szolgálati előljáróként, mivel ők a szabályzatokban rögzített hadtápfeladatokon kívül estek. Egy másik példa. A seregtest parancsnokának hadtáphelyettese általában a seregtest társadalmi ellenőrzésének vezetője is. Jóllehet, hogy a törzsfőnököt bizonyára bevonja ebbe a munkába, azonban a törzsfőnök az ezzel összefüggő kérdésekben senkinek nem adhat semmilyen állami megbízatást. Bonyolultabb a helyzet a háborús alkalmazás viszonyai között. Ilyenkor ugyanis a parancsnok hadtáphelyettese kaphat olyan feladatot, hogy szervezze meg például a „csaratér szanálását”, vagy egy adott harcterületről a polgári lakosság kitelepítését, netán – ha a harcálláspont megsemmisült – vegye át az adott katonai szervezet harci, hadművelési tevékenységének átmeneti vezetését. Nyilvánvaló, hogy ezekbe a kérdésekbe a parancsnok hadtáphelyettese – tervezési-szervezési szempontból – bevonja a saját törzset, de a hadtáptörzsfőnök előljárói hatásköre csupán a hadtápszolgálatok személyi állományára terjed ki.

Ezek után vizsgáljuk meg a hadtáptörzsfőnök rendeltetésszerű köteleit. A *hadtáptörzsfőnök* köteles biztosítani a parancsnok hadtáphelyettese részére a hadtáp folyamatos, szilárd, rugalmas, operatív és rejtett vezetését, a hadtápszervezetek életképességének fenntartásár, a hadtápbiztosítás végrehajtásának folyamatosságát. Irányítja a neki – szervezet szerint vagy ideiglenesen – alárendelt apparátus tevékenységét; összehangolja a parancsnok hadtáphelyettesének alárendelt szervek (személyek) munkáját, illetve az ő hatáskörében tartozó feladatok tervezését, szervezését; irányítja az adott katonai szervezet hadtápjának (hadtápszervezeti parancsnokságainak) és az alárendelt csapatok hadtáp vezető szerveinek tevékenységét. E munkája közben törekednie kell a hadtáp vezető szervek kölcsönös összekovácsolására, a hatékony, kulturált hadtápvezetés módszereinek és technikájának egységesítésére. A hadtáp törzsmunka minden kérdésében teljes joggal utasítást adhat a saját kötelek és az alárendelt csapatok hadtáp vezető szervei részére. A törzsszolgálati utasítás előírja, hogy a legfontosabb okmányokat a törzsfőnök személyesen dolgozza ki. Ez teljes mértékben a hadtáptörzsfőnökre is vonatkozik, mivel ő az a személy, aki teljes áttekintéssel rendelkezik az adott hadtáphelyzetről és a feladatokról. Ha nincs rá lehetőség, hogy az okmányokat személyesen dolgozza ki, akkor össze kell fognia azok kimunkálását.

A harc, hadművelés körülményei között a hadtáptörzsfőnök közvetlenül irányítja a parancsnok hadtáphelyettese – sőt a parancsnok – hadtápbiztosításra vonatkozó elhatározása meghozatalának folyamatszakaszaiban a szükséges adatok előkészítését (lásd: HTP 3. Csapathadtáp Utasítás 40–41. pontjait). Az adatok elemzésének és összevetésének eredményeként mindenkor készen kell lennie a parancsnok hadtáphelyettese részére *jelenteni*:

- az előljáró seregtest által meghatározott feladatokat,
- a saját katonai szervezet és az alárendelt csapatok hadtápjainak helyzetét, állapotát, lehetőségeit;
- az anyagi ellátottságot és a segélyhelyek terheltségét;
- az adott helyzet megítéléséből levont következtetéseit, továbbá a parancsnok hadtáphelyettes mindenkor jelentésére és az elhatározására vonatkozó javaslatait (a parancsnok hadtáphelyettese jelentéseire vonatkozó javaslatait felölelik azokat a kérdéseket, amelyekre a parancsnoknak kell elhatározást hozni);

- a hadtápszervezetek minden oldalú biztosítására irányuló rendszabályokat;

- a hadtápvezetés megszervezését vagy átszervezését.

Bár újból hangsúlyozzuk, hogy a hadtáptörzsfőnök a parancsnokhelyettesi jogkör érintése nélkül helyettesíti a hadtápfőnököt, különleges helyzeténél fogva mégis elkerülhetetlen, hogy bizonyos fegyvernemi- és szolgálati ág főnökök tevékenységét adott kérdésekben koordinálja. Így pl. - a parancsnok hadtáp-helyettes távollétében vagy az ő megbízásából - a szükséges mértékben tájékoztatnia kell a hadtápvezetési ponton tarrózkodó szervek főnökeit a helyzetről és a kapott feladatokról, továbbá neki kell meghatározni, hogy mely adatok, javaslatok, tervezetek, milyen időpontra nyújrandók be abból a célból, hogy a hadtápszervezetek és az alárendelt csapatok részére a halaszthatatlan feladatokat időben lehessen megszabni. Vegyük pl. az összefegyvernemi hadsereg hadtáptörzsfőnökét. Az ellátó dandár által kiszállítandó anyagmennyiség nagyobbik hányadát nem a hadtáp szolgálati ágak, hanem a fegyvernemi- és más szakágak főnökeinek anyagai teszik ki. Lehet olyan helyzet, hogy nyomban intézkedni kell a szállítások megkezdésére, a parancsnok hadtáphelyettese pedig nincs abban a helyzetben, hogy konkrét parancsot adjon erre a feladatra. Ilyen esetben a hadtáptörzsfőnök teljes joggal követelheti, hogy az illetékes főnökök intézkedjenek a szakmailag nekik alárendelt raktárak felé az anyagmozgatások előkészítésére vagy megkezdésére.

Milyen kérdésekben bántul még koordinálási jog a hadtáptörzsfőnökre

- A hadtápvezetési ponton települt szervek munkafeltételeinek biztosításában, amikor az összefegyvernemi rörzs főnöke a híradó, a számítástechnikai és a komendáns erőket és eszközöket oda kijelölte;

- az intézkedések rejtett és a helyzet által megkövetelt módon történő továbbításában;

- a csapatok minden oldalú hadtápbiztosítása tervezésének, szervezésének és végrehajtása irányításának összehangolásában, illetve összefogásában;

- a hadtáp életképességére és megóvására, elektronikai- és tűzvédelmi irányuló rendszabályok foganatosításában, illetve a sajátos rendszabályoknak a csapatok hadtápjaihoz való eljuttatásában;

- a hadtápra haró földi- és légi ellenség tevékenységének, illetve a tömegpusztító fegyverek károsító tényezőinek előrejelzésében, továbbá a működési sáv (körlet) szolgáltató képessége és a hadtáp telepítési (működési) körlet műszaki felderítésének megszervezésében;

- az együrtműködés megszervezésében az összefegyvernemi törzssel, a fegyvernemi- és szolgálati ág főnökségekkel (saját szakmai hadtápszervezeteik alkalmazása terén), az előjáró hadtáp vezető szervek operatív közegeivel, a saját hadtápvezetési ponton belül és az alárendelt csapathadtáppal (a jelentések, tájékoztatások, ellenőrzések stb. csak koordináltan történhetnek);

- a saját hadtápszervezetek és az alárendelt csapathadtápok közvetlen felkészítésére irányuló rendszabályok kialakításában, foganatosításában;

- az ügy- és számvitel, továbbá a gépi adatfeldolgozás megszervezésében;

- a hadtápvezetési pont munkájában megszervezésében (a munkamegosztás szabályozásában), telepítésének, megóvásának megszervezésében.

A nem hadtáp szolgálati ágak között bizonyos koordinátori szerepkört a hadtáptörzsfőnök általában a parancsnok hadtáphelyettese nevében az állandó harcalkészültség időszakában is betölt. Vegyünk néhány példát.

Ismeretes, hogy az ellátó század, ellátó zászlóalj vagy valamelyik alegysége a kiképzési időszakokra kidolgozott naptári terv alapján, időnként szakharcászati gyakorlat végrehajtására kötelezett. A szakharcászati gyakorlaton nemcsak a hadtáp, hanem a többi szolgálati ág szakmai alárendeltjei (fegyverzeti raktár, haditechnikai raktár stb.) is résztvesznek. A gyakorlatot az a hadtáptörzs dolgozza ki, amelyre az adott hadtápszervezet az alárendeltségébe tartozik. Mivel a parancsnok, sőt az eggyel magasabb eljáró által jóváhagyott gyakorlatról van szó, ezen a jogi alapon a kidolgozásért felelős hadtáptörzsfőnök a gyakorlat kidolgozásába, előkészítésébe és levezetésébe a szakmailag érintett szervek kijelölt szakközegeit bevonhatja, sőt az oktatási kérdéseiket – a gyakorlat céljának, egyes mozzanatainak – alárendelheti. Természetesen amit a parancsnok hadtáphelyettese intézhet el, azt a hadtáptörzsfőnök tudomásul veszi. Viszont ha a hadtáphelyettes akadályoztatva van, akkor a hadtáptörzsfőnöknek a munkát tovább kell vinni és kellő intelligenciával, de határozottan intézkednie kell.

A másik példát vegyük a harcászati-mozgósítás hadtápbiztosításának területéről. Az ismeretes, hogy az adott katonai szervezet (magasabbegység seeregtest) összesített tervet készít, amelybe egyfelől a hadtápszolgálat is beoldozik, de másfelől a parancsnok hadtáphelyettes részére „kivonat”-ot készít belőle. Mind az összesített tervben, mind a hadtáphelyettesi tervkivonatban központi kérdésként szerepel az „M” anyagi eszközkészletek lépcsőzése, tagozatonkénti szállíthatósága, továbbá az anyagmozgarással kapcsolatos műveletek pl. a rakodás. Kidolgozásért a hadtáptörzsfőnök, illetve az erre kijelölt hadtáp hadműveleti tiszt felelős. A táblázatokban viszont legnagyobb méretűek azok az anyagfajták, amelyek gazdája nem tartoznak a hadtápszolgálathoz. Az anyag határidőre csak úgy készülhet el, ha kidolgozását valaki koordinálja. Ez a valaki a hadtáptörzsfőnök, aki nemcsak a táblázatot készíti el, hanem abba is beleszól hogy a tervben foglaltak szerint történik-e az anyagok málházása, illetve málházásra való előkészítése, továbbá a szállító eszközök rakodóállásokba való beállítása, majd oszlopba sorolása. Hozhatnánk példát kiképzési rendezvényekről, gazdálkodásról (hitelátcsoportosítás), ellenőrzésekről, sőt még a politikai munka területéről is (fegyelmi értekezlet).

A parancsnok hadtáphelyettese és a hadtáptörzsfőnök között feszes munkamegosztás érvényesül. Ennek formája harci, hadműveleti körülmények között és a különböző gyakorlatokon – akár gyakorlók, akár gyakorlatvezetők – mindig a parancsnokság által választott parancsnoki- és törzsmunka módszerétől függ.

Lépcsőzetes munkamódszer esetében a hadtáptörzsfőnök és apparátusa részletesebben megalapozhatja a hadtáphelyettes feladattisztázását, helyzetmegítélését, elhatározását, gondosabb, kulturáltabb terveket készíthet, jól szerkesztett intézkedés-tervezeteket tehet le az asztalra.

Párhuzamos munkamódszer esetén a parancsnok a hadtáphelyettesét rendszerint a harcállásponton foglalkoztatja, a hadtáptörzsfőnöknek is alkalma nyílik bátran magára vállalni a felelősséget (HTP/3. Csapathadtáp Utasítás 34. pont). Ugyanis rendszerint ez lesz az a helyzet, amikor a még folyó harci, hadműveleti feladatok hadtápbiztosítását a hadtáptörzsfőnök irányítja, a parancsnok hadtáphelyettese pedig tervezi-szervezi a küszöbönálló harc, hadművelet biztosítását.

A *vegyes* munkamódszer – ha lehet – még bonyolultabb, mint a párhuzamos. A viszonylag jól felkészített és összekovácsolt hadtáptörzsek – a parancs-

nokság általános munkagrafikonjai alapján – rendelkeznek a lépcsőzetes és párhuzamos munkamódszerek eseteire hálódiaagrammos munkatervekkel. Miután a hálódiaagramnak az összes modul és azok kapcsolatrendszerét is tartalmazni kell, ennek kidolgozását és begyakorlását először a legegyszerűbb sáv- vagy nyíldiaagrammos munkatervek kidolgozása előzi meg.

Ezen a ponton térhetünk át a hadtáptörzsfőnök apparátusának – seregtes-
teknél a hadtáp hadművelési osztály, alosztály – munkájára. Abból a célból, hogy a hadtáptörzsfőnök feladatainak időben eleget tudjon tenni, a szervezet-szerűen vagy ideiglenesen, de közvetlenül alárendelt apparátus *a következőket hajtja végre:*

- kidolgozzák a csapatok harc-készültségének, mozgósításának hadtápbizto-sítására, illetve a saját hadtápszervezetek és a csapathadtápok hadtápbiztosítá-sára irányuló rendszabályokat;

- a harc-készültség különböző fokozatainak, illetve a mozgósítás ezzel ösz-szefüggő különböző változatainak végrehajtása idején az előre tervezett csopor-tosításban a helyszínen segítik és ellenőrzik a hadiállományra való feltöltéseket, az összekovácsoló kiképzést, a harc-készültségi körletek elfoglalását és a háborús ellátásra, elszámolásra, illetve vezetésre való áttérést;

- harci, hadművelési helyzetben állandóan tanulmányozzák, gyűjtik és nyíl-vántartják (ismerik) a harc-, hadművelési- és hadtáphelyzetre, a tömegpusztító- és gyűjtőfegyverek alkalmazása által előidézett veszélyhelyzetre, károsító ténye-zőkre és kárterületekre vonatkozó adatokat, erről jelentenek a hadtáptörzsfő-nöknek, parancsnok hadtáphelyettesének és tájékoztatják a szolgálati ág főnök-eket, hadtápszervezetek parancsnokait a rájuk vonatkozó mértékben, információ-
kat bocsátanak a hadtápvezetési ponton települt egyéb szervek, továbbá a meg-erősítő, tartalékban levő hadtáperők és eszközök parancsnokai rendelkezésére is;

- vezetik a helyzetnyilvántartó (munka) térképet, a hadtáp hadművelési naplót és a hadtápok harcértékét (működőképességének mutatóit), amelyekben egy meghatározott időpontban vagy a harc-, hadművelési adott időszakára vo-natkozóan feltüntetik a saját tagozat és a csapatok hadtápjainak helyzetét, va-lamint az ellenség által okozott károsító tényezőket (vegyi-, sugár- és bakteri-ológiai helyzet, rombolások, vízbetörések, tűzkörletek stb.);

- a hadművelési naplók adatai alapján esetenként általánosítják a hadtáp-biztosításra vonatkozó tapasztalatokat;

- a parancsnok hadtáphelyettes célkitűzései, követelményei alapján diffe-renciáltnan gyűjtik, illetve kigyűjtik és manipulálják a parancsnoknak és hadtáp-helyettesének a hadtápbiztosításra vonatkozó elhatározásához, továbbá, a had-tápbiztosítás tervezéséhez, szervezéséhez és végrehajtásának irányításához szük-séges adatokat, ezekből számvetéseket, grafikonokat, mátrixokat készítenek;

- összegyűjtik a fegyvernemi- és szolgálati ág főnökök által kidolgozott fo-gyasztsági normákat, szállítási kapacitás-igényeket, tanulmányozzák, értékelik, összehangolják azokat, majd – a szállító szolgálat, illetve az ellátó zászlóalj, ellátó dandár törzsének bevonásával – kimunkálják a parancsnok hadtáphelyet-tesének „szállítási tervfeladat”-ait, amelyekben biztosítják a szállító és anyag-mozgató eszközök legegyszerűbb igénybevételét a parancsnok elhatározásában szereplő anyagi biztosítási feladatok maradéktalan végrehajtása céljából;

- formába öntik a parancsnoknak és hadtáphelyettesének a hadtápbizto-sításra vonatkozó elhatározásait, kidolgozzák a hadtápparancsot, illetve a pa-

rancsnok hadtáphelyettesének jog- és hatáskörébe tartozó feladatokkal kapcsolatos intézkedések tervezeteit, amelyeket – jóváhagyás, aláírás után – eljuttatnak a végrehajtókhoz;

– a csapatoktól és a szolgálati ágaktól az előírt időre beérkező jelentések alapján összeállítják és az előjáróhoz felterjesztik a hadtáp összefoglaló és szakmai jelentéseket;

– az összefegyvernemi törzs által tervezett segítő ellenőrzésekkel összhangban, illetve az abban szereplő bizottságokban, ellenőrzéseket szerveznek, majd résztvesznek azokban annak érdekében, hogy a saját tagozat és a csapatok hadtápjai pontosan és időben hajtsák végre a részükre kiadott parancsokat és intézkedéseket;

– ugyancsak az összefegyvernemi törzs által koordináltan tervezik és szervezik a hadtápvezetési pont telepítését, áttelepítését, kiszolgálását, őrzését, védelmét, megóvását, a rejtett vezetést, a híradó eszközök igénybevételét, az elektronikai védelmet, az ügyeletesi szolgálat vezénylését és ellátását.

A hadtáptörzsek az állandó harckészültség időszakában is – értelemszerűen – hasonló feladatokat látnak el, csupán kevésbé feszes munkarendben és hosszabb határidőkkel. A munka kereteit egyfelől az MN fejlesztési időszakai, másfelől a kiképzési időszakok határozzák meg. Az MN fejlesztési időszakai elvileg öt évesek, de konkrét időtartamukat – gyakran csapatonként változó módon – az állománytábla változások, illetve korrekciók határozzák meg. A kiképzési időszakok az ismert 3x6 havi terjedelműek. A kiképzési időszak fogalmát gyakran nem kellő differenciáltsággal értelmezzük. Tudniillik egy komplex kiképzési időszak 18 hónap, amely három hathónapos kiképzési időre oszlik fel. Ennek megfelelően egy bármely időszakos katona lehet egy adott kiképzési időszak első, második vagy harmadik idejében. Természetesen a gyakorlatban, az időszakokkal kapcsolatos tervező-szervező munkában, e fogalom értelmezése magától megoldódik. E két időkeretet azért tartottuk szükségesnek megemlíteni, mert a hadtáptörzsek munkái is alapvetően ezekhez igazodnak. Ugyanis a harckészültséggel, mozgósítással, illetve a hadtáp „M” anyagi-technikai biztosítással kapcsolatos feladatok a fejlesztési időszakokhoz, ellátás, gazdálkodás, kiképzés feladatai pedig alapvetően a kiképzési időszakok szerint merülnek fel, de egyik-másik esetben a naptári év is szerepet játszik. A következőkben néhány szór a hadtáptörzs (hadtáp hadműveleti alosztály) munkamegosztásáról és munkamódszereiről.

A törzsek rendszerint azokkal az ún. „*funkcionális*” feladatokkal foglalkoznak, amelyek egy katonai rendszerhez tartozó ágazatokban elvileg közös mozzanatok. Minden ágazatban folyik kiképzés, háborúra való felkészítés és számos egyéb olyan vonás, amelyeket közös intézkedésekbe lehet foglalni, nehogy az ágazati jellegű intézkedések bizonyos hányada ugyanazt ismétlje. Emellett a törzseknek a szerzteágazó katonai munkamegosztással járó egyre nagyobb mennyiségű információ mennyiséget integrálni és általánosítani is kell, hogy a parancsnok a lényegyet gyorsan képes legyen megragadni és elhatározását, döntését időben megalkotni. Természetesen a funkcionális jelleg viszonylagosan értendő. Vegyünk egy példát a hadtáp területéről. A közlekedés és pozitív terméke, a szállítás, a hadtápbiztosításnak egy *ága*. Ugyanakkor a hadtápbiztosítás legfőbb *funkciója*, mintegy a „*lelke*” is, mert a közlekedési biztosítás csatornájába az egész haderő nap, mint nap bekerül. Ebben a hadtápban döntően az anyagi esz-

közök és a sérültek szállítása érinti, de a hadműveleti hadtápok, a maguk közlekedési hálózatával (rendszerével) nemcsak az ellátási és kiürítési, hanem a hadműveleti, mozgósítási és személyi szállítások feltételeit is megteremtik. A közlekedésnek tehát kettős arca van: ágazati is, amennyiben ez a szolgálat rengeteg konkrét szakmai ismeretet igényel, továbbá maga is a vasúti, közúti, vízi- és légtúti, valamint fővonalai csővezetékes ágazatokra oszlik, ugyanakkor funkcionális is, mert a hadtápbiztosítás legáltalánosabb funkcióját tölti be, miközben saját ágazatait is összefogja. Nem véletlen tehát, hogy a szállítások tervezése-szervezése a hadtáptörzsek egyik fő feladata.

Vizsgáljuk meg tehát, hogy a hadtápszolgálatban, az állandó harcckészültség időszakában milyen főbb funkciók merülnek fel? Mindenekelőtt a hadtáp káderekkel való célszerű gazdálkodás, emellett az ellátásban, gazdálkodásban, a szolgálati-, munka- és életkörülmények javításában meglevő olyan közös vonások, mint pl. a raktárgazdálkodás, a leltár, a belső anyagmozgatás, a takarékoság stb. A következő funkció a harcckészültség-mozgósítás hadtápbiztosítása (hadtáp „M” anyagi-technikai biztosítás), illetve a hadtápszervezetek harcckészültsége és mozgósítási készsége, ezután következik a képzés, amely kiképzésre és továbbképzésre oszlik, és amelynek érintkezési felülete van a mozgósítással is, az összekovácsoló képzésformák terén, fontos funkció az információk gyűjtése, manipulálása, nyilvántartása, adatbankokba (adattárakba) való feldolgozása, a rövid-, a közép- és a hosszútávú tervek (ez utóbbit prognózisnak is nevezzük) kidolgozása, karbantartása szintén felölel egy funkciót. S végül valakinek meg kell szerkeszteni a parancsokat, jelentéseket, beszámolókat, utasításokat is, illetve meg kell dolgozni a magasabb szintű utasításokba, jegyzőkönyvekbe, hibajegyzékekbe és napirenden kell tarrani ezek végrehajtását, illetve a határidőket.

Az ideális eset az volna, ha minden funkcióra egy hadműveleti tisztet tudnánk állítani, mert még ebben az esetben is maradnának szűk keresztmetszetek, amikor betegség, szabadság, tanulás stb. miatt valakikkel be kell az űrt tölteni. Ideális helyzet azonban ritkán adódik, tudomásul kell venni a valóságot, hogy az adott állománnyal kell megoldani a feladatokat. Az „állomány” fogalmába nemcsak mennyiségi, hanem minőségi tényezők tartoznak vagyis az, hogy amíg az egyik emberre dupla terhet is rakhatunk, a másik a fél teher alatt is roskadozik. Milyen eszközök állnak rendelkezésre abból a célból, hogy a feladatokat mégis, az elvárt időre és minőségben végre lehessen hajtani. A legfőbb, hogy a funkciók célszerűen és úgy legyenek elosztva, hogy azok mindegyikének „gazdája” legyen. A következő módszer a „helyettesítők” több változat szerinti kijelölése. Ezt jogilag úgy alapozhatjuk meg, ha a munkaköri leírásokban minden beosztás körülhatárolása azzal a mondattal végződik, hogy „és ezenkívül végrehajtja mindazt, amire parancsot kap”. A következő módszer az ún. „súlyképzés”. Kampany munkákból a hadtápszolgálatban senki sem vonhatja ki magát azzal az érveléssel, hogy én ilyen vagy olyan szolgálati ághoz tartozom, én ehhez vagy ahhoz a feladathoz nem értek. Hasonló magatartást a munkahely szellemével, a kollektíva erejére támaszkodva célszerű kivédeni, de azért is meg lehet előzni, hogy a tanulónapokon mindenkit kiképezünk arra, hogy egy naptári tervet, egy foglalkozási jegyet, egy szakharcászati foglalkozás vagy gyakorlat „elgondolás”-át, levezetési tervét (tervtérképét), egy-egy mozzanat oktatási kérdéseit képes legyen kidolgozni. A hadtáptörzsből nem lehetnek „sztár”-feladatok és „alantas” munkák. Azonkívül, hogy a saját funkcióiért mindenki

gazdaként felel, pillanatok alatt át kell tudni állni arra, hogy a munkatársnak színvonalas segítséget nyújtunk. És az összekovácsoltságot, a megfelelő szellemet akkor minősíthetünk kielégítőnek, ha mindez csak annyiban történik parancsra, amennyiben mégiscsak a főnök tudja, hogy melyik cipő szorít jobban, tehát neki kell elosztani a meglevő munkakapacitást.

Néhány gondolat a háborús munkamódszerekről. Amit az összekovácsoltságról (hálódigramm), a szellemről és a feladatok elosztásáról, átvállalásáról eddig kifejtettünk, háborúban fokozottan érvényes. A hadtáp törzsmunka eredményeként ugyanis, mind a harc, hadművelet megszervezésének, mind megvívásának időszakában, határidőre el kell érni, hogy az alárendeltek hadtápbiztosításának rendje és mérete – a szakmai előljáró által kijelölt keretek között – összhangba kerüljön a parancsnok által a hadtáp részére megszabott feladatokkal. Miután a hadtáp törzsmunka módszerei a helyzettől, a feladattól és a rendelkezésre álló időtől függenek, itt csupán néhány olyan alapelvet és követelményt tekintünk át, amelyeket *célszerű folyamatosan szem előtt tartani*:

a) A hadtáp vezető szervekből – esetenként a hadtápszervezetek parancsnokait és törzseit is bevonva az őket érintő kérdésekbe – olyan, időszakonként változó csoportosításokat hozunk létre (pl. operatív csoport, tervező-szervező csoport, helyzetnyilvántartó, tájékoztató és jelentő csoport, szemrevételező csoport stb.), amelyekkel garantáltan elérjük, hogy a hadtápszervezetek parancsnokságainak és az alárendelt hadtápoknak elegendő idő marad a végrehajtásra a hadtápkészlet eléréséig. Elvileg a feladat megkapásától a készenléti terjedő időmennyiség kétharmada az alárendeltet illeti meg. Ha a követelmény a legcélszerűbb lépcsőzetes munkamódszerrel nem oldható meg, akkor a párhuzamos vagy vegyes munkamódszert célszerű alkalmazni és a saját állományt ennek megfelelően csoportosítani. A párhuzamos munkamódszer azonban attól is függ, hogy a parancsnok alkalmazza-e ugyanazt.

b) A követelményektől függően a hadtápvezetés szerveinek teljes állománya szükségképpen bevonható a tervező, szervező, irányító munkába azért, hogy a soron következő vezetési feladathoz – többek között a legcélszerűbben kialakított munkamegosztással – maximálisan csökkentjük a hadtápbiztosítás megszervezéséhez szükséges időt. Ugyanakkor azonban el kell érni, hogy a parancsnok és hadtáphelyettese elhatározásaiban egységes elgondolás érvényesüljön a hadtápbiztosítás szervezése és végrehajtása során. A teljes személyi állomány és a vezetéstechnikai apparátus egyidejűleg, közös vezetési cél érdekében történő igénybevétele megköveteli, *egyfelől* az ágazati vezető szervek funkcionális és operatív jártasságát, *másfelől* a pihenretés célszerű megszervezését. A háborús hadtápvezetés során ugyanis minden szervnek és szakközegnek fel kell készülni arra, hogy szervezetszerű beosztásával járó alapvető feladatain túl – összekötő tisztként, operatív csoport, helyzetnyilvántartó vagy tervező részleg tagjaként, anyagátadó hely vagy felderítő (szemrevételező) csoport vezetőjeként, hozzáértően, a gépi adatfeldolgozás lehetőségeit is igénybevéve, tudjon tevékenykedni.

c) A helyzethez rugalmasan alkalmazkodni tudó hadtápvezetés tegye lehetővé olyan munkarend és csoportosítás kialakítását, amely egyidejűleg többirányú vezetési feladatra is képes. Ez a követelmény – többek között – olyankor merülhet fel, amikor pl. egy hadosztály több napon át a seregestest hadművelleti felépítésének első lépcsőjében kerül alkalmazásra. Ilyen esetben a hadtáp

vezető szervek egyik része – rendszerint a hadtáphelyettes vezetésével – a parancsnok mellett tervezi-szervezi a csapatok hadtápbiztosítását a soron következő harcfeladatra, a másik rész pedig – a hadtáptörzsfőnök vezetésével – a hadtáp vezetési pontról a folyamatban levő harcfeladat teljesítéséért küzdő csapatok hadtápbiztosítását irányítja. A hadtápvezetésnek ez a formája mesteri hozzáértést igényel és csak úgy lehet eredményes, ha valamennyi szerv és szakközcég munkája szervezett és operatív.

Végezetül. A vezetés, ezen belül a korszerű vezetés fontosságát motiválja az a tény, hogy a hadtápbiztosítás méreteit tekintve – a II. világháború óta – egyes területeken, mind a terjedelmet, mind a szerkezetet vagy féleségeket figyelembe véve, nagyságrendileg megsokszorozódott, ezzel párhuzamosan törtrészére csökkent a tervezésre és a végrehajtásra rendelkezésre álló idő. Ma már a vezető képtelen egymagában a lényegét megragadni, megérteni és megalapozottan, nyugodt lelkiismerettel dönteni. Malinovszkij marsall szavaival élve: a katonai vezetés is szocializálódott, társadalmasult. Ebben a helyzetben különös jelentőségre tettek szert a törzsek, akiknek tagjai – azáltal, hogy egy-egy területet gazdaként művelnek, a vezető részére lehetővé teszik a helyzet áttekintését, a mélyenfekvő összefüggések feltárását és rámutatnak azokra az eszközök-re és módokra, ahogy az adott feladatot célszerűen végre lehet hajtani. Hadtáptörzseinkben jelenleg nemzedékváltás folyik. Jó lenne, ha az új nemzedéket már nem terhelnék azok a gondok, amelyekkel a mai bőven el volt és van látva, s emiatt több befogadóképességük maradna a korszerű vezetéstechnikai eszközök által diktált módszerek elsajátítására.